

kel, a férfiak általában negatív, nevetésges, vagy sajnálatra méltó figurák. Egy-két novellában azonban a közhely fölé emelkedik az író, és ezekben éles meglátásokról tesz tanúságot. Itt elsősorban a könyv kiemelkedő írására, a *Piros bársonypapucsokra* gondolok.

A könyv fő erénye mégis a hatásos hangulatbrázolás. Megkapó a melanholikus, nosztalgikus érzések finom árnyalása. Az író közvetlenül és megragadó érzékenységgel ecseteli világát. Elsősorban ennek köszönhető, hogy az olvasó nem maradhat közömbös e kötet iránt.

GAJDOS TIBOR

KÖZELI HANG

GÁL LÁSZLÓ: *Az éhes hajó*.

Megjelent az *Álmok szirtjén* c. kötetben. Rádió Novi Sad — Forum, Újvidék, 1969. — Bemutatta a Magyar Televízió 1974. augusztus 13-án.

Jegyezzük fel magunknak a dátumot: 1974. augusztus 13., kedd. Vajdasági szerző a Magyar Televízió műsorán: Gál László *Az éhes hajó* című tévéjátéka, amelyet hangjáték formájában 1962. április 4-én sugárzott az Újvidéki Rádió, s amely hét évvel később megjelent az *Álmok szirtjén* című kötetben. S a teljesség kedvéért jegyezzük ide a tévéjáték egyéb adatait is: Televízióra alkalmazta Siklós Olga. Dramaturg: János Antal. Díszlettervező: B. Barta László. Jelmeztervező: Horányi Mária. Vezető operatőr: Mezei István. Rendező: Horváth Tibor. Szereposztás: Madame — Tábori Nóra, I. tisz — Szilágyi Tibor, Barba — Horváth Sándor, Péter — Buss Gyula, Tešo — Dózsa László, Edo — Agárdi Gábor, Frane — Lencz György, Margit — Almási Éva, Doktor — Sinkó László, valamint: Pogány Margit, Varga Irén, Máthé Erzsé, Csíkos Gábor, Fülár István és Újrétli László.

Ezen a vizen eddig még csak nem is csónakáztunk és Gál László hajóval érkezett.

Minden mű kaland, de ezúttal úgy ültünk a képernyő elé: ha kell, együtt süllyedünk el.

A szolid hajó, a mi kis hajónk, csendesesen megfutotta útját.

A tengerészélet két ellentétes pólusa: nem tudni otthon maradni, s aztán pokolian hazavágnyi.

Talán némi fényt vet erre az ellenérzésre az, amit a vén tengeri farkas mondott (már nem tudom, hol és kinek), mikor az illető csodálkozva kérdezte, hogy lehet az, hogy negyven éve szeli a tengert, s mégsem tud úszni (a válasz csak azért nem jutott a kérdezőnek saját magától eszébe, mert roppant egyszerű): A tengerész nem a tengert szereti, hanem a hajóját.

Az éhes hajó legénysége természetesen szellemi éhségtől szenved. A szerető asszonyt éhezi.

A kritikusok által annyira kedvelt paradox helyzet itt abban rejlik, hogy az egyetlen női utas éppen ilyen éhes férfiakra éhezik.

A Madame azonban hiába szövi rózsaszín szálait, a férfiak sorba átcúsznak a hálón.

A kapitány is a radar szerkezetét magyarázza, miközben beépített kis szerkezetének segítségével biztonságosan elkerüli a vetett ágy zátonyát.

Pedig nem a családi oltár szeplőtelensége tartja vissza őket, hiszen a nagy kikötőben egytől egyig leteszik obulusukat Venus oltárára. S nem pusztán a vén hús-tól idegenkednek,

hanem a férfias férfi alapállás: »Engemet nem lehet választani. Én választok!»

A Madame, aki morzsolódó élete utolsó fellángolásának szánta ezt az utazást — kvázi az éhes hajó jó tündéréként —, kétségbeesett küzdelme ellenére megmarad tisztességesnek.

A férfiak a kikötői kaland után ajánlékot vásárolnak szeretteiknek, mert azokat a lelkiismeret sűrített nyomása folytán most még jobban szeretik, mint valaha.

Külön epizód a másodtsízt féltékenységétől és öngyűlöletétől megfosztott vergődése.

Mindig azzal a kemény elhatározással koppannak léptel a hazai rakpart kövein: »Megölöm!... Megölöm!... Megcsalt a legjobb barátommal!» Aztán otthon, a tarka párnákkal borított és Paradicsomnak nevezett pamlagon éhes héjaként csapnak össze szerelmi önkívületig, hogy a hetedik napon elcsattanjon az első pofon, legördüljenek két orcán a könnyek, s legvégül — fenn a hajón — a tűnő partokat nézve éreléledni kezdjen benne a bosz-

szú: »Nem írok... Ha hazamegyek, megölöm!»

Egy filozófus is van a fedélzeten: a hajópincér.

Alapvető tézisei a következők:

I. Nem érdemes megnősülni.

II. Meg kell nősülni, mert egyedül olyan az ember, mint a kivert kutya.

Revellációit oly igaznak tartja, hogy gyors időközökben váltogatja. Igaz, a zsenge pikkolófiú nem óhajtja majd annak idején a tanulságot szűrve, hanem melegen a kalandot, ahogy kínálkozik.

Az utolsó vacsorán aztán mindenki meghatódva kortyolgatja a borát. Idős és kérges tenyerű asszonyok megszőpülnek a távolban, a másodtsízt végre (mint mindig) megírta a levelét.

Tábori Nóra a Madame szerepében a poézis levegőjét árasztotta maga körül.

Ne legyek ünneprontó, hogy apró okvetetlenkedésekkel nyirbáljam a képfelmű szép szándékot. (A tengerből például egy csobbanást se hallottunk.)

Inkább a kikötés kellemes ízét érzem tagjaimban.

KOPECZKY LÁSZLÓ

